

TALLINNA POLYTEHNIK

TPI PARTEIKOMITEE. REKTORAADI. KOMSOMOLIKOMITEE. AMETIÜHINGUKOMITEE. HÄÄLEKANONJA

Nr. 19 (1318)

Reede, 2. juuni 1989

Ilmub alates 30. aprillist 1949

Hind 2 kop.

TALLINNA TEHNIKAÜLIKOOLI ÕPETATUD NÕUKOGU

22. MAI 1989. A.

SOJALISE ÕPPETÖÖ ÜMBER- KORRALDAMISEST

Sõjalise õppetöö küsimust arutati rektoraadi laiendatud nõupidamisel 10. mail. Otsuseprojekt, mille nõukogu ilma muudatusteta KINNITAS, on koos kommentaaridega avaldatud «TP» nr. 16, lk. 1.

UUTE ÜLIÕPILASTE VASTUVÕTUGA SEOTUD KÜSIMUSI.

OTSUSTATI:

1. Vabastada vastava sisseastumiseksamini sooritamise eest sisseastujad, kes on saavutanud vabariiklikel või üleliidulistel aineolümpiaadidel 1.—10. koha, ning panna välja sisseastumiseksamini hinne «5».
2. Viia läbi erialadel, kus on ainult vene õppekeele rühm, eesti õppekeele koolide lõpetanute erialakonkurss.
3. Lubada dekaanidel koostada vastuvõtu pingeread eraldi noormestele ja tütarlastele, arvestades vabariigi majanduse nõudlust spetsialistide järele.

EKSPERIMENTIST ÜLIÕPILASTE VASTUVÕTUL 1989. AASTAL

Nõukogu, kuulunud õppeproktor prof. M. Grafi info, märgib, et arvestades raskusi ehitus-, energeetika- ja mehaanikateaduskonna erialade komplekteerimisel ja samal

ajal Kirde-Eesti tööstuse vajadust nimetatud erialade lõpetajate järele ning pidades vajalikuks tõsta keskkoolide vastutust abiturientide kõrgkooli õppima suunamisel, nõustuda eksperimendi korraldamisega Virumaa keskkoolides

OTSUSTAS:

1. Korraldada eksperiment üliõpilaste vastuvõtul 1989. aasta Rakvere ja Kohtla-Järve rajooni, Narva, Kohtla-Järve ja Sillamäe keskkoolides.
2. Eksperimendi alusel saab kandideerida:

- ◆ eesti õppekeele energeetika- ja ehitusteaduskonna kõigile erialadele ning mehaanikateaduskonna masinaehituse tehnoloogia ja peenmehaanika erialadele;
- ◆ vene õppekeele rühmadesse, millistes õppetöö kahel esimesel õppeaastal toimub Kohtla-Järve üldtehnilise teaduskonna juures (õpperühmad AK, AA, EE, EV, MM).

3. Eksperimendi korras lugeda keskkooli lõpueksamid matemaatikas, füüsikas ja emakeeles sisseastumiseksamiteks TTÜ-sse üliõpilastele õppe- ja teadus- ja tööstus- ja tehnika- ja ehitusteaduskonnas.
4. Tehnikaülikooli vastuvõtt vormistada üldise konkursi alusel ja täies vastavuses kehtivate vastuvõtueeskirjadega.
5. Eksperimendist osa võtnud abiturientidel on õigus juhul, kui nad ei ole rahul lõpueksamite käigus kogutud konkursipallidega, sooritada sisseastumiseksamid üldises korras.

ÕPPETÖÖ UUEL AJAL!

Tallinna Tehnikaülikooli õpetatud nõukogu kinnitas oma 21.03.89. a. istungil uue õppetöö graafiku. Alates 1989/90. õppeaastast algab õppetöö senisega võrreldes varem: I, II ja III kursusel — 28. augustil 1989. a.

IV ja V kursusel energeetika-, automaatika-, mehaanika-, keemia- ja ehitusteaduskonnas — 18. septembril 1989. a., majandusteaduskonnas — 28. augustil 1989. a.

Sügissemester lõpeb 22. detsembril 1989. a., v.a. erialade TI, TE, TK ja TM V kursusel, kus semester lõpeb 19. novembril k.a.

Õppegraafiku ülejäänud osaga saab tutvuda dekanatides ja katedrites.

Majandusteaduskonna I kursusel on esimesel õppenädalal ette nähtud õppepraktika.

Ühtlasi tuleb meelde, et õppeaasta alguseks peavad olema likvideeritud kõik õppevõlgnevused.

UNO VIIK
OMV juhataja

LÕPUAKTUSED '89 TPI AULAS

28.06. 11.00 keemia	30.06. 11.00 energeetika
14.00 majandus	14.00 automaatika
29.06. 11.00 ehitus	01.07. 11.00 õhtune
14.00 mehaanika	14.00 kaugõpe.

26. MAI OLI KEEMIKUTE PÄEV

IME JA EESTI KEEMIATÖÖSTUS

Momendil, kus meie vabariigi ülemnõukogu võttis vastu otsuse Eesti üleminekuks isemajandamisele, on sobiv moment anda hinnang vabariigi keemiatööstuse üldolukorrale, mis moodustab IME stardipositsiooni.

IME keemiateaduskonna väljatöötamiseks on moodustatud vabariigi juhtivatest keemiateadlastest ja praktikutest ekspertkomisjon, mida juhib Eesti TA Keemia Instituudi direktor prof. J. Kann. Töö tulemusena on koostatud keemiateaduskonna esialgne kontseptsioon, millest selgub, et Eestis ei ole välja kujunenud terviklikku keemiatööstuse kompleksi ja seda suunavat poliitikat. Olemasolevad ettevõtted alluvad paljudele erinevatele ametkondadele (NSVL Naftatööstus- ja Naftakeemiatööstuse Ministeerium, NSVL Mineraalväetiste Tootmise Ministeerium, NSVL Meditsiini- ja Mikrobioloogiatööstuse Ministeerium, NSVL Kalamajanduse Ministeerium, ENSV Tööstuskomitee, ENSV

Agrotööstuskomitee, ETKVL, Eesti Teaduste Akadeemia jt.) ning on omavahel suhteliselt vähe koordineerunud. Keemiatööstuse arendamisel on esinenud ebajärjekindlust, mille näitena võib tuua kompleksväetiste tootmise ärajätmist koondises «Põlevkivikeemia», kusjuures rajati samasse tootmiskompleksi kuuluvad ammoniaagi- ja väävelhappetehased.

Keemiatööstuse osatähtsus Eesti tööstuse ja ehituse kogutoodangust moodustas 1987. a. andmeil 6,9%, mis on madalam NSVL ja maailma keskmisest. Keemiatööstuse suhteliselt madalast osatähtsusest on tingitud ka asjaolu, et keemiatoodete sissevedu vabariiki ületab nende väljaveo 1,5 kordselt.

Tööstuskomitee keemiatööstuses — keskmiselt 33,4 tuhat rbl. töötaja kohta aastas — ületab kolmekordselt vabariigi keskmise (10,9 tuhat rbl.), kuid ei ole ikkagi vajalikul tasemel.

Keemiatööstuse põhifondid on vananenud (keskmise kulumisaste 52,4%). Eriti on füüsiliselt ja moraalselt vananenud üliõpiliste alluvusega ja mõnede vabariikliku alluvuse-

ga ettevõtete («Orto», «Estiko») seadmetest.

Keemiatööstuses on aastast aastani suurenenud mittepõhi-rahvusest töötajate osatähtsus. See pole tingitud mitte niivõrd töötajate üldarvu suurenemisest kui eelkõige väärast kaadri- ja hariduspoliitikast. Vabariigis puudub eestikeelse keemiaalase keskeri- ja kutsehariduse saamise võimalus, kõrgkoolid ei taga täielikult keemiatööstuse ettevõtete nõudmisi ettevalmistatavate noorte spetsialistide erialade suhtes.

Selline IME keemiatööstuse lähtepositsioon ei ole midagi hiilgavat, kuid ta näitab ära meie võimalused ja puudujäägid. Et saavutada IME tingimustele vastav keemiatööstus, tuleb kõige kiiremas korras reas ettevõtetes läbi viia ümberseadistamine kaasaja tipptehnoloogiale ja ümberprofileerimine. Vabariigi keemiatööstus ootab meie keemikute abi nii teaduse osas, kuid veelgi suuremat panust noore võimeka kaadri ettevalmistamisel.

G. RAJALO
E. PIHOJA

LAENU VORMISTAMINE TOIMUB PANGA VAHENDUSEL!

Suvepuhkuste alguseks tuleb rääkida hetkeseisust sihtotstarbeliste laenu andmise sotsiaalarangu fondist. Probleemide ring ei ole uus — peagi saab aasta sellest, millal üldise sotsiaalarangu fondide jaotamisega tegeldakse, kuid probleemide lahendused on viisad avalikkuse ette jõudma. Ja ega või kindel olla, kas praegugi kõik lahendatud on, vaatamata sellele, et selle nimel loodi instituudi nõukogu!

Vaatamata sellele, et osa jaotatud rahasid on juba välja makstud — toetused spordiklubide kultuuritööle ja lastesininitoetused on alla kirjutatud — kellelegi ei ole veel administratsiooni poolt antud sihtotstarbelist ehituslaenu ega noorpere toetuslaenu, rääkimata nendest, mille kohta on öeldud, et «toetusi ei tule — saab olema ainult protsendita laen!»

Kuidas laenamine toimub? Raha saamiseks kannab Tallinna Tehnikaülikooli administratsioon Riigipangale üle töötaja poolt soovitud summa ja Riigipank vormistab TTÜ soovitusel vastava laenu, mille juures panga eriteenistus teeb kindlaks, kas inimesel on vajalikud garantiid raha tagasimaksmiseks — materiaalne kindlustatus jne. Tehnikaülikool võtab enda kanda igaaastase laenuprotsendi maksmise (3% aastas). Töötaja lahkumisel TTÜst maksab protsendid loomulikult laenu saaja ise.

Kas kõik protseduuriireeglid on selged? Esialgu tundub, et põhimõtted on lihtsad, kuid nii see päriselt pole. Nii mõneski küsimuses peame ise omavahel kokku leppima — kõigepealt

selles, kuidas vormistatakse küsimus Tehnikaülikooli sisetelt? Arvatavasti sõlmib siin administratsioon omakorda lepingu laenajaga pärast seda, kui kandidatuuri on heaks kiitnud a/u komitee ja panga vastav teenistus. Selles, et administratsiooni nõustub tema eest laenuprotsente tasuma. Laenu taotlemiseks esitab töötaja avalduse, mille vaatab läbi teaduskonna a/u büroo — selgitatakse, kas töötaja on vastav põhinõudele rahuldanud. Juhul, kui soovijad on teaduskonnas palju, määrab teaduskond, kellele anda laenu eelisjärjekorras.

Teiseks, pole sugugi täiesti selge, keda eelistada meie nappide rahaliste ressursside ning suure arvu soovijate juures. On ilmne, et peame kokku leppima teatud pingerea senikauni kuni meil raha vähe on, ja sellest ka kinni pidama asjadele normaalse käigu andmiseks. Siinjuures ei tohiks me unustada, mida me soovime taotleda laenu andmisel.

Mida võiksime taotleda? Kõigepealt peaks ehituslaenu andmine parandama TTÜ töötajate elamistingimusi. Eelistan peale neid töötajaid, kes seisavad korterijärjekorras. Noortele peredele peaks see olema abiks suuremate ostude sooritamisel (mööbel, pesumasin, jne.), kooperatiivkorteris sissemaksete tegemisel, ehitustegevuse alustamisel, kuid ka elamu suuremal remondil, kui on vaja teha ühekordseid suuri väljaminekuid (soovitatav oleks esitada vastav arve laenu vormistamisel või mõni muu taoline dokument). Kui olud võimaldavad, võiks muidugi toetada ka aiandus- ja suvilakooperatiivide ehitamist.

Kui palju võiks olla hetkel laenu taotlejaid TTÜs? Esialgne väljakuulutatud

avalduste vastuvõtt tõi a/u komiteesse 4 avaldust, mille silmitsi oli saada laenu individuaal- või kooperatiivlamu, aga ka aianduskooperatiivi ehitamiseks, maja või elamispinna ostuks, aga ka noore pere toetuseks. Küsitakse nii laenuks kui ka toetusena. Küsitakse kogusumma on umbes viis korda suurem kui hetkel on võimalik maksta, st. ehituslaenu deks ette planeeritud kogusumma. Muidugi ei teata seda, et antakse laenu, mitte toetust või seda, et laenu ei kuulu kustutamisele! Suurim laenusoovijate arv (14) on automaatikateaduskonnast ja väikseim (1) majandusteaduskonnast. Paljud soovivad toetust.

Kuna soovijate arv on suur, avalduste vormistus jätab soovida ning puudub teaduskonna büroode suhtumine, keda eelistada, siis on ametiühingukomitee ettepanek: teaduskondade büroodel ja avalduste esitajatel veel enne suvepuhkusele minekut avaldused tagasi võtta ja ümber vormistada. Soovime, et teaduskonnad kujundaksid oma sisemised pingeread, avaldustega koos esitaks vastav põhjendus, võimaluse korral ka koopiad vastavatest dokumentidest. Avalduse vormistamisel tuleks näidata, et soovitakse vastavat laenu. Avaldus on individuaalne. Suurema summa korral näidata, milliste osadena seda soovitakse.

Arvan, et kui avaldused 15ndaks juuniks korda saame, võib loota, et alates juulikuust võiks hakata laenu taotlejate soove rahuldama.

Ühtlasi ootame a/u komiteesse ettepanekuid nii protseduuri reeglite kujundamiseks kui laenuandmise põhimõtete väljatöötamiseks.

URMAS MÄND
TTÜ a/u Komitee liige

საქართველო!

Tbilisi võttis meid vastu soojas päikesepaistes, nagu poleks olnudki 9. aprilli ööd.

Alles hiljem, aegamööda, kuid kindlalt hakkas meisse inimestega vesteldes ja ise kuriteopaigal seistes, imbuma arusaam juhtunust. Ja teadmine, et eestlase ettekujutus ja info Gruusiamast on suuremalt jaolt tegelikkusele mittevastav.

Meile olid lennujaama vastu tulnud kolleegid Gruusia Polütehnilise Instituudi ajalehest endise nimega «Leninets», mis alates 17. maist k.a. kannab nime «Taaslooja» (vabatõlge gruusia keelest). Ajaleht ilmub alates 1962. aastast, samuti kord nädalas kui meilgi, toimetuses töötab viis inimest, toimetajaks mitme tuntud näidendi autor **Thamaz Metreveli**.

1922. a. avati Tbilisi Riiklikus Ülikoolis polütehniline teaduskond, mille baasil 1928. a. organiseeriti Gruusia Polütehniline Instituut, kus praegu töötab 15 päevast ja 13 õhtust

*
**MEIS ON KODUMAA-
ARMASTUS
SUNNIST SAATI,
VABADUSEJANU
LAINETAB GRUUSIA
KOHAL.
VOITLEME,
KUID KAS MEIL
JÄTKUB VERD?**

Thamaz Metreveli
luuletusest «Usk»
11.04.89

9. APRILL 1989

Seltsimees **M. S. GORBATŠOVI** pöördumine Gruusia kommunistide, kõigi töötajate poole.

(—) Ma ei varja, et viimasel ajal jälginis ärevusega sündmuste arengut Gruusias. (—) See, mis toimus Tbilisis, kahjustab kahtlemata perestroika huve. (—) Kõlasid antinõukogulikud loosungid, üleskutsed rebida sotsialistlik Gruusia välja nõukogude rahvaste vennalikkust perest.

(Seltsimees **M. S. Gorbatšovi** pöördumine Gruusia rahvale visati alla ka lendehtedel komandanditunni ajal linna kohal tiirutavatest helikopteritest. — Toim. märkus)

*
Traagiline öö Tbilisis, ööl vastu 9. aprilli pealtnägijaks saanud «Literaturnaja Gazeta» vaatleja reportaaž

Teisipäeval, 4. aprillil alanud iseeneslikud kogunemised võtsid küllatki ruttu päevakorrast maha abhaasia küsimuse. Juba kolmapäeval algas näljastreik platsil ja katkematu miiting, kus mitteamalsete ühenduste liidrid tõstasid küsimuse Gruusia suveräänsuse hädavajalikkusest. 8. aprilli miiting erines vormilt ja sisult vähe eelnevast. (—) Üheksanda hommikul anti haiglates abi «nüride- ja lõikeesemete lõõkidest» kannatanutele ja arstidele tundmatut löövet ning lämbumist esilekutsuvast «toksilisest gaasist» mürgitunutele. Seintele riputati välja kannatanute ja surnute nimekirjad 150 nimega.

(—) Kannatada said 90 sõdurit ja militsionääri (—).
Haiglast nr. 1 võttis inimes-

ning kaugõppeteaduskonda. Instituudis õpib ligikadu 28 tuhat üliõpilast. Õhtused ja kaugõppeteaduskonnad on avatud vabariigi erinevate ettevõtete juures.

Kõrgkooli üheks vanemaks ja tunnustatumaks on ehitusteaduskond, kus õpib ca 1700 tudengit. Tänapäevase tehnikaga sisustatud insenergraafika kateedris õpetatakse juba kolmandat aastat kompuutergraafikat, mille vastu üliõpilased tunnevad suurt huvi. Kateedrijuhataja **Džumbar Tšplisathvili** arvates on eriti hea, et kateedri juures tegutsevas üliõpilaste konstrueerimisbüroos on tudengitel võimalus saada kogemusi ja raha täites automatiseeritud projekteerimise meetodil ettevõtetele tellimustöid. Ehitaja — praktik elukute kõrval on võimalik omandada ka pedagoogilise kallakuga ehitusinseneri diplom tulevase töökohaga kutsekoolis.

Gruusia (Georgia, Püha Giorgi maa) on antud naabrite poolt. Grusiinlased ise nimetavad oma maad Sakharthvelo.

te grupp surnukehad, et viia need Sioni kirikusse. Kohale jõudnud väed ajasid selle demonstratsioonikatte laiali. Tulistamisega otseselt seotud GAZ-66 kabiinist haavati mitmeid inimesi. (—)

Samal päeval arreteeriti viis radikaalsete mitteformaalide liidrit.

(—) Mittesanktsioneerimata miitingute ja demonstratsioonide selliste vahenditega laialijamine toob meie maale, mis on asunud demokraatia teele, rohkem kahju kui need miitingud ja demonstratsioonid ise, isegi kui neid käsitada «mitmetuhandele, kaputaie ekstremistide poolt üleskihutatud rahvakogunemistena.»

JURI ROST
«МОЛОДЕЖЬ ГРУЗИИ»
13. apr. 1989 lk. 4—5.

(Selle artikli ja autorifotode tõttu ajalehe number arestiti. On säilinud vaid üksikud numbrid. — Toim. märkus)

*
Tbilisi tragöödia ei ole veel lõppenud.

Gruusias on alanud uus ajavamine — enne 9. aprilli ja pärast 9. aprilli. (—)

Reedel, pärast 9. aprilli toimus Tbilisis naiste vaikiv demonstratsioon, millest võttis osa 15 000 naist, kes nõudsid ravimeid mürgitatutele ja arreteeritute vabastamist.
«HELSINGIN SANOMAT»
8. mai 1989

*
Tbilisi prokuratuur teatab:
Tänaseks on õhutajatena ar-

reteeritud Huhunaišvili, Kostava, Tšanturia, Sarišvili ja Gamsahurdia. Televisioonis, raadios, vabariiklikus pressis avaldatud teadaandes on ekslikult arreteeritute nimekirjas ära märgitud ka Tsereteli. Tema on juurdluse all.
«МОЛОДЕЖЬ ГРУЗИИ»
13. apr. 1989 lk. 2.

*
Haavad paranevad aeglaselt.

Hatuna räägib: «Kell oli umbes üks öösel. Me olime magama jäämas, kui hakkas vihma tibutama. Läksime TV-maja vastasasuvasse hoonesse varjule. Umbes poole viie ajal hommikul tuli taksoga mingi noormees ja rääkis, et Valitsushoone ees tapetakse inimest. Teda ei usutud, sõimati provokaatoriks. 10 minuti pärast teatati ruuporist, et sõjavägi tuleb. Poisid moodustasid keti, tüdrukud seisis nende selja taga. Ruuporist kutsuti üles mitte avaldama vastupanu, et siis ei juhtu midagi. Hakkasime laulma «Somsoblot».

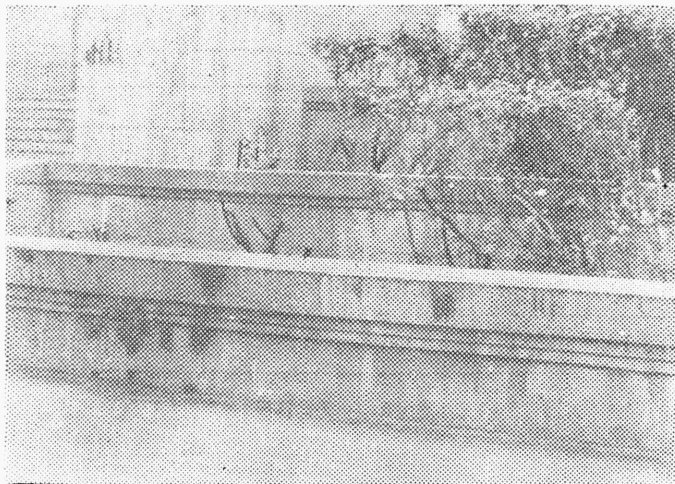
Sõdurid tulid kahest küljest. (—) Ülesrivistudes löid nad kumminuiadega kolm korda kilpide pihta, neljas kord — inimesi. Hakkas levima mingit tundmatut lõhna. Sõduritel oli käes midagi deodorandi tootist, millega nad pritsisid kõiki ümberriigi. Neil endil olid lõua all mingid kaitsed, mitte gaasimaskid, aga midagi sellest sarnast... Kui mind pritsiti selle «deo'ga» tundsin kohe kuivust suus ja äkilist nõrkust, löövet märkasin alles kodus. (—) Mind päästis meie instituti tudeng. Nuiahoobi, mis oli mulle määratud, sai Gia... Tema kaotas teadvuse siis, kui me olime saanud üle aia loomaeda põgeneda.»
«ВЕЧЕРНИЙ ТБИЛИСИ»
21. mai 1989, lk. 4.

*
Vabariiklikus haiglas

Gia Kavtazadze: «Me varjusime teatriinstituudi fuajees. Sõdurid ajasid meid taga, lõhkusid aknad ja loopisid midagi. Tänavale minna me ei saanud, sest ukseid seisis sõdurid labidatega. Jooksime teisele korrusele, aga seal olid ka kõik aknad katki loobitud ja mingid pakid vedelesid põrandal. Hommikuni ei lastud meid sealt välja. Vett ei olnud mitte kusagil, oleks tahtnud paistes silmi pesta, hingata oli raske. Vaatasin tänavale... broneitransporditõrjas inimesi taga... Kell seitse lasti meid välja.

Aidake meid! Leidke ravigeid!»
«ТБИЛИСИ»
22. aprill 1989.

*
Vabariikliku keskaigla peaarst Anzor Džorbeparidze:
«Seoses näljastreigiga valit-

Maharaiutud põõsad Valitsusehoone ees on näiteks sapöörlilabidate teravusest.

sushoone ees oli kogu meie kollektiiv mobiliseeritud. Ootasime abivajavaid näljast nõrkenuid. Keegi meist ei kujutanud ette seda, mis hakkas toimuma 9. aprillil poole viie paiku hommikul. Kiirabid sõitsid ette üksteise järel ja töid raskesti haavatuid. Hommikuks oli meile toodud 55 kannatanut.»

28-aastane Nugzar Tšanadiri oli haiglasse jõudes väga raskesti olukorras. Ta räägib: «Kui tulid sõdurid, seisis nälgi järele. Nad loopisid midagi suitsevat. Haarasin kõrvalseisval tüdrukul käest ja valmistasin jooksma, aga kuhu sa lähed niisuguses segaduses. Sõdur haaras tüdrukul juustest ja tõmbas ta minu käte vahelt välja, minule löödi selja tagant pähe. Ärkasin haiglas.»

N. Tšanadiri sai mürgituse ja kinnise koljulumurru.

11. aprillil toodi haiglasse raskesti haavatud Roman Beridze. Ta oli sattunud sõduritega kontakti. Miks? Paljud ei saanud aru, mida tähendab meie kaunis linnas komandanditund.

ISABELLA GEZMESATVILI

«СЕМЬСКАЯ ЖИЗНЬ»

22. aprill 1989.

*
INTERVJU
kindral-leitnant **J. K. Kuznetsoviga**, Tbilisi komandandi asetäitjaga.

* Instruktsiooni kohaselt on sõjaväelased kohustatud käituma linnaelanikega absoluutse viisakuse ja taktitundega. Aga millistel juhtudel on neil õigus kasutada tulirelva?

Instruktsiooni järgi on tulirelva kasutamine rangelt keelatud, välja arvatud äärmisel juhul enesekaitseks. Või, kui on ohustatud teised kodanikud.

* Kuid on ju teada fakt, et komandanditunni kehtestamise esimesel ööl avasid patrullivad sõdurid tule peatumisest keelduva auto pihta.

Jaa, selles asjas on algatatud juurdlus. Paljud olid tänaval sel momendil, kui teatati komandanditunni kehtestamisest, sest kell oli ju peaaegu üksteist. Sellepärast oli ka postidel antud käsk mitte pidada kinni möödujaid, vaid kontrollida dokumente kahtlastel isikutel. (—)

* Mõningad komandanditunni seadused (või nende liiga vaba tõlgendamine) kutsuvad esile arusaamatusi, tunduvad liigsetena. Näiteks, mis mõte oli sellisel aktsioonil: kesköösel, kui inimesed juba magasid, sõitis mööda Tšavtšavadze prospekti auto, millest valjuhääldi kaudu kästi rõdudelt ja akendelt korjata ära lipud? Või, kas on vajadust käskudel, mille kohaselt tuleb autodelt ja inimestelt ära võtta mustad

lindid? Surnuid leinavad mitte ainult sugulased ja sõbrad.

Mis puutub esimesse küsimusse, siis meie seda aktsiooni läbi ei viinud. Pöörduge rajooni täitevkomitee poole ehk seal selgitatakse teile.

Nüüd autodest. Oli inimesi kes kihutasid täistuledes autoga signaal põhjas mööda linna lipud akendest väljas... Me leiame, et võib leida ka tagasihoidlikumaid tunnete väljendamise vahendeid. Leinalintide kohta käsku pole olnud, neid ei ole keegi keelanud.

(Juba meie Tbilisi saabumise päeval rääkis Tb. PI ajalehe korrespondent, kuidas sõdurid inimestelt musti linte pea ümber ja kaelast ära rebisid, põhjendades (kui üldse!) seda: «Ei ole lubatud!» — Toim. märkus)

«МОЛОДЕЖЬ ГРУЗИИ»
13. aprill 1989, lk. 2—3.

*
INTERVJU
MINISTRIGA
Vastab Gruusia tervishoiminister Irakli Menagarišvili.

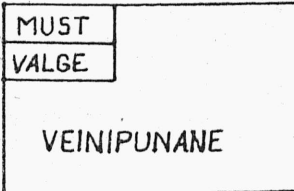
Kas peale tragöödiast kannatanute on veel haiglasse saabunud?

Kahjuks, on niisuguseid juhtumeid. Ravil on kuus inimest. Nelja neist on haavatud tulirelvaga, üks suri.

Gruzinform
«МОЛОДЕЖЬ ГРУЗИИ»
13. aprill 1989, lk. 3.

*
Rusthaveli nim. teatri direktor R. Sturua:
«Miitingut ei aetud laiali, vaid vastupidi, inimesed piirati tiheda rõngana ümber.»

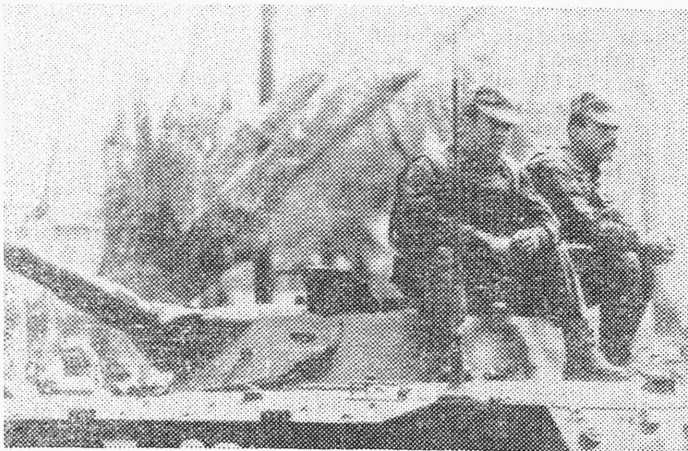
«Meie kannatused on kohutavalt raskeid ja neid ei kergenda valitsusorganite lubadused, et 26. mail Gruusia iseseisvuspäeval saab sõltumatu Gruusia must-valge-punane lipp ametlikult tema sümboliks.»

Sõltumatu
Gruusia lipp aastatel
1918—1921

«9. aprilli sümboliks, tankide vastu jõuetuse sümboliks sai noormees, kes alguses peksis broneitransporditõrja kaikaga, selle purunedes, aga andis löögi peaga.»
«KOMUNISTI»
19. mai 1989, lk. 4.

*
KES JA MIKS VOTAB IGA KORD VASTU OTSUSE, ET ANTUD TERAVATES KOKKUPORGETES ON OTSTARBEKAS VALIA LULITADA GLASNOST?

Komandanditunni ajal Tbilisi Ülikooli lähedal

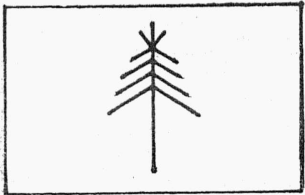
sakharthvelo!

Võib kindlalt öelda, et Gruusia ühiskondlike liikumiste seas omavad praegu kõige suuremat autoriteeti rohelised oma teadliku ja sihikindla tegevusega.

Rusthaveli Seltsi juures asuv ökoloogia assotsiatsioon — Gruusia Roheline Liikumine on nüüdseks ametlikult tegutsenud juba üle aasta. Presidendiks valiti akadeemik Givi Thumanisvili, viitsepresidendiks bioloogia dotsent Zurab Žvania. Tööd juhib üheksaliikmeline koordinatsiooninõukogu.

Gruusia roheliste esimeseks suureks võitluseks ja võiduks oli Transkaukaasia magistraali ehitusprojekti inimvaenulikuks kuulutamine, pikettide, miitingute jms. üritustega saavutati juba alustatud ehituse peatamine. Kavas oli kaevata tunnel läbi Kaukasuse mäestiku, plaani teostamine oleks kaasa toonud Gruusia ökoloogilise ja demograafilise tasakaalu rikkumise.

Koos ristiusu vastuvõtmisega 337. aastal kuulutati kristlus kohe, ühe esimesena maailmas, Gruusia ametlikuks usuks. Sellest ajast alates on gruusia rahvas õnnes ja õnnetusel alati vaadanud lootusega Püha Nino, Gruusiamaa ristiusu tooja poole. Roheliste lipu kavandamisel

ongi lähtunud Püha Nino juustega kokkusõlmitud viinamarjapöosa okstest ristist, mida iseloomustavad omalaadsed langedatud risharud. Puu neli haara sümboliseerivad maailma teraviklikkuse nelja külge ja nelja stihiat: tuli, vesi, maa, õhk. Lipu fooni nisukollane värv pärineb mütoloogilisest ajast (kosmosevärv), puu kujutis on punase veini värvi. Peaegu kõigil gruusia rahva jaoks olulistel üritustel võib näha lehvimas seda nisukarva lippu, erandit ei moodustanud ka Svanetis toimunud miitingud.

SVANETI on Gruusia loodeosas Kaukasuse mäestikukus paiknev omanäoline regioon, kus elab ca 15 000 inimest. Siin, 1500 meetri kõrgusel mägedes on nad elanud juba üle 300 000 aasta, säilitades paremini kui enamuses teistes paikades gruusia iidset kultuuri, kombeid ja ka välimust (meie tavaettekujutusega grusiinidest mittesobivad heledad juuksed ja hallid või isegi sinised silmad). Juba 7. sajandil oli siin

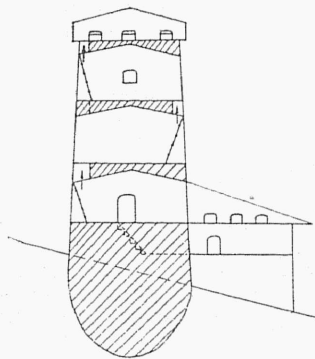
oma vabariik, mida juhtis rahva poolt valitud «300 nõukogu». Mägikirikutes, milledest enamus on siiani mõnes külas eriti austatud pere valduses, on säilinud hindamatud freskod ja ikoonid alates 11.—12. sajandist. Oma vanuselt samasse aega kuuluvad ka ainulaadsed svaneti tornid, mida praeguste svanide esivanemad rajasid kaitseks vaenlaste ja laviinide eest. Näiteks mitmed Ülem-Svaneti kõige kõrgemad külad on jäänud vaenlastele alatiselt vallutamatuks. Ja kõiki neid kauneid paiku ümbritseb mägede püha ilu. Majesteetlikult kõrguvad valgurina majade kohal Ušba (4700 m) ja Tetlundi.

Praeguseks välja töötatud kuue hüdroelektrijaama ehitamise plaani teostamine tooks endaga kaasa praktiliselt kogu eelmaintud rajooni uputamise.

Enamuses Gruusiat tutvustavates brošüürides on uhkusega eksponeeritud Euroopa kõrgeim (271,5 m), Enguri HEJ. Enguri jõel, mille ehitamine lõpetati 1986. aastal. Selle suurepärase saavutuse tagajärjed ei lasknud end kaua oodata: 1987. a. talvel hukkus Svanetis lumelaviinide tõttu 64 inimest, ca 1500 asustati ümber teistes rajoonidesse. Põhjus — veehoidla rajamisega suurenes mägedes niiskuse protsent, mis tingis laviinide tekkimise.

Praegu aga on käsil järgmise — Hudoni HEJ ehitamine, mille valmimisega jääks vee alla terve Samegrelo küla, mis praegu seisab kahe regiooni piiriks. Ürituse loomulikuks jätkuks saab olla vaid ökoloogiline ja demograafiline katastroof; mägedes on ülerahvastatus piiratud kasutatava maa tõttu eriti ohtlik.

Elmainitud situatsiooni asetatud inimestel (kodupaika hävitatakse su oma silme all), pole enam aega oodata: 15. mail alustasid 50 Svaneti elanikku, (nende hulgas üks viie lapse ema), rajoonikeskuses Mestias näljastreiki. Peamine nõudmine: lõpetada Hudoni HEJ ehitamine. Streikijad olid koha sisse võtnud kohaliku täitevkomitee vastas. Veel streigi kuuendaks päevaks polnud avalikkusele Svaneti sündmustest antud mingit infot. Gruusia üldsus sai toimuvast teada alles nüüd kohale jõudnud kirjaniku Nairi Gelašvili telefoni teel televisiooni edastatud teatest. Rohelise Liikumise juhtide nõu ja jõu abil peeti järgmisel päeval, 22. mail, esmaspäeval kahetuhandelinimeseline miiting ja koostati resolutsioon, mille 14. punktist

Arhitektidele on svanide tornid siiani mõistatuseks. 1987. aasta laviinid pühkisid mäenõlvadelt kõik majad — tornid säilisid puutumatukena. Teadlaste arvates on vastupidavuse põhjuseks torni vundamenti (5 m sügavusel maapinnas ja 5 m maapinnal) omapärane kuju ja koostis — ta oleks nagu ühest tükist või valatud. Peale selle on tornid ehitatud nurgaga ülesmäge tänu millele, kiilune laviini löökudes, nad peavad lumemassi, mis möödub neist mõlemast küljest, survele vastu.

Trepp torni uksestei ulatunud kunagi maapinnani, vaid viis elumaja teisele korrusele. Vaenlase kallaletungi korral sai koos loomadega torni siseneda ka salakäigu kaudu. Elumaja esimesel korrusel elasid inimesed ja vaheseinaga eraldatud koduloomad — see hoidis soojust. Teisel korrusel olid nisu- ja heinavarud.

olulisemad sisaldusid ka miitingul esinenud inimeste kõnedes:

- * lõpetada Hudoni HEJ ehitamine
 - * taastada ehituse tagajärjel kannatanud mäenõlvad
 - * taastada lõhutud teed
 - * lõpetada metsaraie, mille tagajärjel on tekkinud paljudes kohtades eluohtlikud maapinna varingud
 - * kuulutada Gruusia tuuma-, bakterioloogia- ja keemiarelvavabaks tsooniks
 - * Gruusia noormehed peavad sõjaväekohustuse täitma Gruusia territooriumil
- Arvestades probleemi nüüdseks laia kõlapinda, oli valitsus sunnitud reageerima oma poolse ettepanekuga, milleks oli lubadus katkestada ehitustegevus 20. septembrini k.a. uurimistöödeks.

Lahendust nõudvaid probleeme on veel väga palju, võitlus jätkub! Edaspidi loodetavasti juba ka eesti roheliste toetusel, kes on kutsunud osa võtma 5. juunil peetavast miitingust Džvari linnas, Enguri HEJ asupaigas.

KIIRENEVAS TAKTIS laienevad ööpunktid neoonvalgusse uppuvates suurlinnades karvane ja kasimatu armee ründab oma nihelistlikus naiivsuses

KONTSERT VIDEO JA GRUSIINLASEGA

«Süda ei põle ära»
Bernard Kangro
Lund 1989

«Kas sa tahad näha 9. aprilli videot, mis on ülevalt filmitud?», küsis minult Gia noorte kongressil. «Ei taha, aga amet nõuab,» vastan, sest just eelmisel õhtul olin näinud sellest ühte videovarianti, positiivseid emotsioone ta just ei tekitanud. Peale kongressi kella kolme paiku läksimegi. Seekord teadvustasin endale, et pean meelde jätma kõik, vaatamata sellele, kas see mulle meeldib või ei. Pealegi lootsin õhtul hajutada teravaid elamusi Haydn'i kontserdil.

Esimene variant (kestvus umbes tund, filmitud Valitsusehoone trepil (lt) 8. aprillil, algusega pool üheksa õhtul).

Kaadris on end treppidel sisse-seadnud näljastreikijad, mõnel on valge, mõnel musta-valge triibuga kirsipunane pael ümber pea. Naeratavad näod, surmtõsised näod. Ilusad inimesed erinevates vanustes. Streikijate selja taga mikrofoni juures seisavad «radikaalsete mitteformaalide» liidrid, muud sõnavõtjad, tihedas reas miilitsad. Kaamera libiseb üle inimmere, mjs seisab-liigub väljakul, jõuab ringiga valitsusehoone sammastele tagasi, möödab selle Stalini-aegse hoone ning kahel pool hoone ees seisvate gigantsete kujude kõrgust. Operaator nagu teaks, mida on vaja kindlasti jäädvustada, sest mõned päevad hiljem võetakse töölinetöölisnaine ja kolhoosnik-kolhoositar oma pjedestaalidel jätta-davalt maha. Järgnevad head kaadrid «mitteformaalide» liidrite Merab Kostava, Irakli Sengelaia ja Irakli Tsereteli esinemistest. Epiteet «radikaalsed» on nende endi arvates tulnud sellest, et nad ei palu suveräänsuse laiendamist, vaid nõuavad Gruusia täieliku suveräänsuse tunnistamist. Kui esineb Kostava (tegelikult elus muusikaõpetaja), siis on tema käitumises ja kõnes tunda sügavat eruditsiooni, paljukannatanud intelligentse inimese tohutut sise-mist vaoshoitud jõudu, mis annavad tema sõnadele erilise kaalu. Seda on märgata ka rahva aukartlikust tähelepanust tema vastu.

Sõna võtab Rahvusliku Vabastuse Partei liider Irakli Tsereteli. /«Ta on hämmastav inimene. Ta võib nädal aega järjest püstiseistes rääkida ja üldse, üal ei või teada, kuhu ta oma kõnega jõuab. Praegu võtab ta osa näljastreigist, mille nõudmiseks on «Gruusia poisid aega teenima Gruusiasse! ehk: rahvusvägede loomine,» seletavad mulle grusiinlannad./ See umbes kolmekümne-aastane noormees, kes esinedes läheb oma sõnadest hoogu ja räägib palavikuliselt inspireerides edasi, tuletab mulle millegagi meelde «suurt juhti». Tal on silmatorkavalt hea võime massidega manipuleerida, ta paneb rahva keema, skandeerima, vastama oma küsimustele, samas organiseerib-lavastab ilmselt endalegi ootamatult vande andmise, mis kõlab vabatõlkes järgnevalt: «Me vannume Jumala palge ees ja tema nimel, et me ei jäta võitlust oma kodumaa vabaduse eest. Ennem sureme, kui astume sammu tagasi.» /Viimases lauses väljendub läbi aegade elu eest võidelnud Gruusia rahvale iseloomulik enesehävitamise traditsioon. Gruusia sõjamees on tavaliselt pidanud vaenlasega võitlema vahekorras 1 : 8. Kui suhe vaenlasega oli 1 : 5, siis võis neid juba võrd-

seteks vastasteks pidada. Nende loomupärane uhkus pole kunagi lubanud alla anda, pigem juba surra. Nii heitsid ka 9. aprillil noored poisid end liikuvate tankide ette pikali, püüdes neid takistada, samas teades, et nende teguviis on mõttetu./ Sellele niivõrd kolelt tugevale vandeale järgneb tema dikteerimisel «Meie Isa» palve, mida rahvas skandeerides kordab. Inimesed on õnnelikud, seda on näha nende nägudest, kaamera poolt parajasti dokumenteeritavalt.

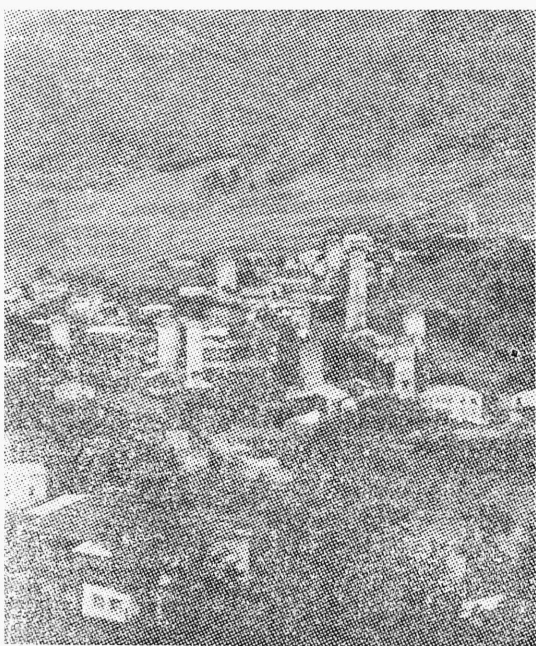
Saabub gregoriaanliku õigeusk-kiriku katolikos Ilia II. Ta võetakse vaimustunult vastu.

Järgmine kaader näitab väljakutäit surmvaikuses põlvitavaid ja põlevaid kirikuküünlaid käes hoidvaid inimesi. Rahvas ootab vaikuses Jumala sõnumit, mis võib ainult vaikuses nende juurde tulla. Selline vaikus tekitab algul rahu, siis arusaamatust, miks katolikos vaikib? Vaikus kestab umbes 10—15 minutit. Ilia II sõnum —

«Ma tulin, et teid õnnistada. Terve Gruusia näeb teie teeneid, kuid sealsamas me näeme seda ohtu, mis seisab meie ees. Ma tulin, et viia teid kirikusse. Mulle teatati praegu, et oht on väga reaalne. Meil on jäänud võita aega. Kuid meil on aega, et tõusta püsti ja minna Püha Georgi kirikusse.»

— toob kaasa veelgi sügavam vaikuse ja kohe ka protestihüüded «Ei! Me andsime vande!» «Olgu vaikus!», nõutakse mikrofoni kaudu. Selles vaikes tardumuses pöörab Ilia II äkki pea tema kõrval seisvate liidrite poole ja küsib summutatult: «Surma tahate?» (Järgnev kõnelus toimub rahva teadmata ning ainult tänu kaameramehe kiirele reageerimisele on olemas ainulaadsed kaadrid sellest imelihi-kesest ja otsustavast vestlusest). Gamsahurdia: «Praegu meil ei ole teist teed.» Katolikos vajub sekundiks mõttesse, vaikib ja siis: «Võib-olla on veel mõni võimalus?» Vastus (summutatult, mikrofoniist mööda): «Nad rebi-vad meid tükkideks, neavad ära, kui me palume neil praegu laiali minna.» Katolikos Ilia II pöörab neist ära ja jälgib nüüd rahvast.

Sellise pilguga võiks ema hüvastijäätul vaadata oma lapsi ning olla samas õnnelik-uhke nende üle. Vaikuse katkestab äkki mikrofoni haaranud Tsereteli, kes hüüab: «Ei tohi, ei tohi tanke vastu võtta vaikus. Ainult Jumalat võetakse vastu vaikus. Ärge arvake, et ma teid maha jätšin. (Kuna tal hakkas halb, siis viidi ta vahepeal arstide hoo-le alla.) Kui melle on määratud, siis me peame oma surma vastu võtma». Ta dikteerib rahvale uuesti «Meie Isa» palve, mida rahvas innustunult kordab, seejärel skandeeritakse mitmes variandis «Elagu vaba sõltumatu kristlik Gruusia!» Kõik inimesed on jälle püsti. Vaikus ja rahu on kadunud. Ilia II lahkub. Alustatakse laulu ja tantsuga. Selle katkestab mõne aja pärast Merab Kostava, kes ütleb liigutatult: «Gruusia ajaloo on olnud võrratuid sekundeid, nagu ka see praegu. Ole pika aja on kogu Gruusia rahvas üks. See sekund rõõmustab mitte ainult meid, vaid ka hingi taevas, surnuid, meie eelkäijaid... Rahvas skandeerib «SAKHARTHVELO!», lauldakse, loetakse luuletusi, tantsitakse... (Järgneb lk. 4).

Svanide tornid ei seisnud kunagi üksikult, ega ka mitte ühel kõrgusel. Ühe torni katus kindlustas ka teist, see omakorda järgnevat jne.

Enguri jõgi

Merab Kostava

Kahe minuti pärast (filmitud piki Rusthaveli prospekti, valitsusehoone vastast). Kaugel eemal on näha tänavavalgustuses mustendavad tankid, mis nüüd hakkavad väga-väga aeglaselt liikuma. Rusthaveli prospekti teises otsas lükkavad tankid eest ära sinna ülesseatud takistused. Hiiüded «Tehke teed tankidele! Tulge eest ära!» Inimesed seisavad kahele poole tänava äärde. Üks, teine tormab rahva hulgast välja — nad tiritakse tagasi. Aplaus, vile, «SAKHARTHVELO!» Tankid liiguvad rahuliku kõndija kiirusega. Nende pihta loobitakse nii mõndagi, mõni annab jalahoobi, sest nad sõidavad nii ahvatlevalt lähedalt mööda. Samas kostavad tagasihoidvad hüüded. Tankide taga tulevad tihedas reas sõdurid, kes eraldasid prospekti ja osaliselt väljakul seisva massi valitsusehoonest. Neile karjutakse: «Teid saadeti rahumeelsete inimeste vastu!», sõimatakse, reaktakse, üksikud loobivad neid, kuid tagasihoidlikult. Veel ei teata, et liikumatult seisvate sõdurite rea taga juba pektakse. Hetke pärast saab inimestele selgeks, et sõdurite selja taga toimub midagi, sealt kostavad karjed. «Me oleme vennad, miks te meid tapate?» ning sel hetkel hakkavad sõdurid peksma kumminuiadega vastu kilpe ja lähevad liikvele. Kaadris on näha veel arusaamatuid virvendusi, siis film katkeb...

Korras ilmuvad ekraanile tankide järel tulnud broneeritud sõdurid, mis kaotavad oma sirge rivi ja hakkavad inimesi taga ajama. Film katkeb...

Teine variant (filmitud Valitsusehoone vastas Lenini väljaku pool asuva maja teiselt korrusest, nii et päris tervet valitsusehooneist väljakut ei ole näha; ekraanil all vasakus nurgas jookseb kellaeg).

Aknast on hästi näha see tohutu rahvamass, kes seisab, kõnnib, istub, vestleb, laulab, tantsib, skandeerib, üldiselt käitub normaalselt ja rahulikult. Valitsusehoone ees trepil lauldakse, põletatakse küünlaid, tantsitakse.

3:47 Kostava ütleb oma südamlilikud sõnad.

Operaatori abi ütleb (vene keeles), et sõdurid ja tankid veel seisavad. Ja kordab: «Veel seisavad, seisavad.»

3:50 Mikrofonil loetakse luuletust, siis lauldakse «Sakharthvelo, mu armas maa».

3:54 Laul lõpeb. Rahvas nõuab muusikat, tantsijatele plaksutatakse rütm kaasa. Ja nüüd on näha, kuidas inimesed akna all hakkavad kahele poole tänavat tõmbuma. Jooksevad teevabastajad, on näha selg ees kõndiv kaameraga mees, tema õlast kinnihoidev kaaslane juhib teda ja samal ajal palub inimestel tankidele teed teha. Kaadrisse ilmuvad tankid. Ülevall paistab hästi, kuidas nad liiguvad. Need neli tanki mahtusid Rusthaveli prospektile üksteise kõrvale väga täpselt ära — seinast seinani — nagu rusikas silmaauku. Umbes kolmekümnemeetrise vahega tulevad kaheksas reas, ka tihedalt majaseinast seinani, sõdurid ja jäävad seisma otse akna all, tõmbudes majale lähemale, sest nüüd on kord broneeritud sõdurite käes.

See kõik toimus haruldasel kiiresti ja tähelepanu äratamata. Valitsusehoone ees treppidel olid ei tea veel midagi.

4:00 Tsereteli paneb rahva skandeerima «SAKHARTHVELO!», loetakse luuletusi. Rahvas tantsib. Akna alt kostub: «Помога операция!» Sõdurid ümbritsevad inimesi tiheda müüri, eraldades väljakul seisva põhilise rahvamassi prospektil seisvatest.

4:07 «Istuge! Istuge, siis nad ei tee meile midagi!» Kuni jõutakse istuda, lähevad kõiku kumminuiad.

Sõdureid tuleb juurde. Nüüd on nende jaoks ruumi, sest prospektilt on rahvas piiramisrõngasse surutud. Viimatilist sõdurid erinevad teistest oma välimuse ja varustuse poolest. Nad tungivad kiiluna ümberpiiratud rahva hulka, otse nälgastreikijate suunas. Operaator on asjade niivõrd kiirest käigust ilmselt jahmunud ning jääb mulje, et ta ei tea, kuhu kaamera suunata. Kuna ta Valitsusehoone ees trepil toimuvat korralikku teravust kätte ei saa, siis näeme kaadris korras täpselt väljaku keskel eraldi piiramisrõngas olevaid kätputäit inimesi (grusiinlannad hakkavad nutma, sest nemad olid just selles inimestesummast ning pääsesid koos teistega, kui sõdurite ahel ootamatult katki murti) ja siis lähemalt võetult meie poole seljaga sõdurite tiheda rivi vahelt mahakukkuvat naist.

Üks poiss pääses sealtsamast põgenema, talle jooksevad järgi neli (loeneli) sõdurit ja hakkavad peksma kuni ta lamab rahulikult.

4:16 Miilitsionäär talutab kahete naist.

Neli miilitsant ümbritsevad tihedalt kolme naist ja ettevaatlikult liikudes, püüavad nad sõduritest eemale saada.

Operaator: «Saatanlikult peksavad.»

4:19 Sõitsid ette esimesed kiirabi, peatusid otse akna all.

On näha uued sõdurite read.

Osa inimesi väljaku keskel seisab ikka veel piiramisrõngas.

4:23 Sõdurid kardavad, sest kui nende selja taga hakkab äkitselt liikuma kiirabiauto, siis nad ehmatavad, tarduvad momendiks ning siis tormavad sellele kallale. Nad peksavad autol klaasid sisse (umbes 7 sõdurit) ja püüavad juhti välja tirida, mis neil siiski ei õnnestu... Kiirabi manööverdab nende vahelt välja. Mõne hetke pärast film lõpeb.

Toas on täielik vaikus. Tüdrukud nutavad tasa. Kõik, kes me istusime filmi vaatamise ajal automaatselt televiisorile hästi lähedale, tõusime püsti ning läksime üksteisele otsavaatamata oma kohtadele tagasi. Ohus on tunda masendust. Mõne aja möödudes hakatakse tasapisi vestlema. Vahetatakse niigi äraaragituid omi muljeid (ikka leidub keegi, kes mulle tõlgib!). Gia, kes oli tol õöl TV-maja ees, rääkis, kuidas maja uste ees seisnud tank oli, sõdurite saabudes, äkki kadunud ning maja klaasused olid kutsuvalt pärani. Kui sõdurid hakkasid demonstrante ründama, siis jõudis keegi hoiatada, et TV-maja lahtised uked on provokatsioon ning, et kõik sinna sisse jooksnud lastakse seal ootavate sõdurite poolt maha. Taheti lavastada TV-maja hõivamise katse demonstrantide poolt.

Kui seltskond oli maha rahunenud, vaadati need filmid veel kord emotsioonideta läbi. Järgnenud tuliseist ja temperamentsest vestlusest, kus mulle püüti selgeks teha, miks seda tapatalgut siiski grusiinlastele vaja oli, selgus lõpuks ka kaks huvitavat erinevat arvamust Eestis toimuva kohta —

«See, mis toimub teil, on etendus kogu maailmale.»
«Võimalik, et meil toimus peaproov. Annaks Jumal, et kontsert ei toimuks teil.»
Kell oli pool üks öösel.

K. T.

Gruusias käisid KARIN TATUNTS, ULLI SATS.

* Materjalide ja piltidega võib tutvuda ka toimetuses.

GRUUSIA DEMOKRAATLIKE NOORTERÜHMITUSTE ESIMENE KONGRESS

Tbilisi Kinomaja saalis, toimus 27. mail demokraatlike noorte esimene kongress, mille kutsus kokku Rusthaveli Seltsi juures tegutsev assotsiatsioon «Demokraatlikud noored», mis on tegutsenud peaaegu aasta ja mille tegevusväli haarab kõiki Gruusias praegu päevakorras olevaid küsimusi. Assotsiatsiooni kuulub umbes 3500 liiget.

Kongressi kokkukutsumise eesmärgiks oli ühendada kõik mitteformaalsed noorterühmitused, kellel on ühine soov — eesmärk — vaba Gruusia (edaspidi NSVLst väljaastumine).

Igast noorterühmitusest olid palutud üks-kaks esindajat, sest muidu oleks kongress olnud ülerahvastatud ning mittejuhitav. Esindatud olid ka Rahvuslik Demokraatlik Partei (Gia Tšanturia), Rusthaveli Seltis, Püha Ilia Seltis, Noorte Ökonoomistide Assotsiatsioon, Rahvusliku Õigluse Liit (liider Irakli Sengelaia) ning veel palju väikseid noorterühmitusi — seltsi, milledest mõnes on ainult mõnikümmend liiget ja eksisteerimisest annab märku vaid harva ilmuv infoleheke.

Arutusel olid põhiliselt organisatsioonilised küsimused ja uue suure kõiki mitteformaalseid noorterühmitusi ühendava liiga loomine, mis oleks alternatiivseks organisatsiooniks komsomolile. Samas tõstatati ka küsimused komnoorte kuumisest sellesse organisatsiooni ning kas üldse on vajalik pühendada aega niigi väljasuurevale komsomolile. Ühe suure assotsiatsiooni või liiga loomise idee jäi siiski lahenduseeta peale Irakli Sengelaia sõnavõttu, kus ta pidas liiga loomist ületsentraliseerimiseks ning pakkus välja Noorte Parlamendi loomise idee, kus noorterühmituste esindajatest moodustuks koordineeriv nõukogu.

Tõstatati üles ka küsimus: «Gruusias poisid jäägu aega teenima Gruusiasse!». Valitsuse ettepanek vabastada armeetennistusest kahel tingimusel (kõrgkoolis õppivad noormehed; abielus noormehed) ei rahuldanud noori. Grusiinlannad abiturientid on algatanud liikumise poiste kaitseks. Nad otsustasid mitte kandideerida sellel aastal kõrgkoolidesse, jättes niimoodi kõik kohad noormeestele. Kongressil jäi see probleem ainult sõnavõtu tasemele, see-eest miitingud selles küsimuses toimuvad Tbilisi Riikliku Ülikooli ees iga päev.

Kuigi organisatsioonilisest ja ettevalmistavast küljest oli kongressi töö nõrgalt korraldatud (kas on mõtet kokku kutsuda kongress ja jagada välja mandaadid, kui kongressi eel- ja programm on ebapiisav?), oli see siiski nende noorte erakorraliseks sündmuseks ja üldse esimeseks kongressiks.

Gruusias mõistsime, et väga palju on sarnaseid probleeme ja edasi tuleb minna mööda üksteise toetamise teed. Loodame, et meie kirjud muljeteread teid ka teid sellele maale veidi lähemale. Lõpetada tahaks igale tõelisele grusiinlasele sünnipäraselt omaste sõnadega:

«SEE, MIS SA JAGAD,
ON SINU,
SEE, MIDA SA EI JAGA,
ON KAOTATUD.»

Sota Rusthaveli

EESTI DEMOKRAATLIK TÖÖERAKOND

ESTONIAN DEMOCRATIC LABOUR PARTY
DEMOKRATICHE ARBEITSPARTEI ESTLANDS

Tallinnas, 6. mail 1989. a.

Austatud lugeja!

Selle aasta 27. aprillil asutati Eesti Demokraatlik Tööerakond. Ta asutati inimeste poolt, kes on veendunud, et demokraatia hädavajalikuks eeltingimuseks on vastastikuste eesõigusteta mitmepartei süsteem. Seadus ei keela ka Nõukogude Liidus loomast parteisid. Poliitiline seisukoht ei saa aga olla kõrgem seadusest.

Nagu iga erakond, kes endale ühiskonna ees võetud kohustustesse tõsiselt suhtub, kuulub ka meie erakond poliitilise skaala keskmesse. Erakonna liikmete tõekspidamised toetuvad sotsiaaldemokraatia viiele vaalale: poliitiline, majanduslik, sotsiaalne, kultuuriline ja rahvusvaheline demokraatia. Pearõhk on sotsiaalsel õiglusel ja eetikal.

Me asutasime oma erakonna teoinimeseliku, pompöössuse- ja püüame ka edaspidi teadusega rahvusvahelise sotsiaaldemokraatia poliitilist kultuuri arvestades.

Me tahame ehitada demokraatlikku, relvavaba, neutraalset, loodushoidlikku ja suveräänset Eestit. Me ei ole suutnud ise leida ja keegi pole osanud ka nimetada ainumat tõsiselt võetavat põhjust, miks eesti rahval peaks oma riigiga tema praegusel arenguetapil olema kasulik kuulda ükskõik millisesse riiki liitu. Me rõhutame seejuures oma viivitamatut valmidust asuda läbirääkimiste laua taha, kui keegi suudab selle põhjuse leida.

Inimesed, keda me tahaksime näha oma ridades, peaksid olema:

— optimistliku meelelaadiga pragmatikud, kes, tunnistades samm-sammulise poliitika tõ-

husust, ei taanda siiski samme sammukesteks — sirgeseljalisest poliitikast lugupidavad inimesed, kes poliitilisi kompromisse tehes ei tunnista kilkivarbset ja külmusselgset politikaanlust — mustade stsenaariumide kirjutamise ja ohtude üleslugemise tõvest vabad inimesed, kes arglikult ümber piilumata julgevad võtta vastutuse kooramat enda kanda.

Kõik need inimesed peaksid olema seisukohal, et poliitiline organisatsioon saab lootuda edule ainult siis, kui tema strateegilised eesmärgid on valijatele alati ausalt selgeks räägitud. Siis mõistetakse ka selle organisatsiooni taktikalisi samme.

Kutsume üles asutama meie erakonna osakondi kas töökollektiivides või territoriaalsel alusel. Seda otsustavad algatajad ise. Kuni põhikirjajärgsete piirkondade asutamiseni palume teatada osakondade loomisest suurt kogu õigustes tööd jätkavale EDTE asutavale kogule aadressil 200090 Tallinn, p/k 3437 EDTE. Erakonna asutav kogu korraldab seejärel piirkondade asutavate kogude moodustamise, et lõpule viia erakonna struktuuri kujunemine koos vastavate demokraatlikult valitud juhtorganitega selle aasta jooksul. Pärast piirkondade moodustumist kutsutakse kokku EDTE erakorraline suurtkogu.

Erakonna esimeheks valiti asutava kogu 27. aprilli istungil Vello Saatpalu (töö 527-231 või 527-348). Alates asutava kogu 4. mai istungist on erakonna aseesimeheks Paul Lepp (töö 448-442 või 449-236) ja sekretäriks Imre Siil (töö 526-410 või 527-300).

Jõudu tööle! Ja ärge unustage Aristotelest: «Kes poliitika vastu huvi ei tunne, riskib sellega, et teda juhivad hulgad.»

poolt vabalt valitud vormides eeldusel, et loodavad Balti riigid oleksid neutraalsed ja demilitariseeritud

b) määrama kindlaks kompensatsioonid Baltikumi rahvastele anneksiooniga ja järgnevatel okupatsiooniaastatel tekitatud kahju eest, et ühtlasi luua alus nende riikide majanduslikule arengule

c) kuulutama Balti riigid ÜRO hooldusalusteks territooriumideks kuni nendes riikides demokraatlikult võetud konstitutsioonide kohaste võimustruktuuride moodustumiseni

d) andma soovitud Balti riikide rahvusprobleemide lahendamiseks, arvastes ka niisuguse olukorra võimalust, kus suur osa NSV Liidu teistest piirkondadest Balti riikidesse asunud inimesi avaldab soovi pöörduda tagasi NSV Liitu. Igasugune ümberasumine Balti riikidest võib aset leida ainult täieliku vabatahtlikkuse alusel ja arvestusega, et ümberasujatele saab kindlustada inimväärset elutingimused. Ümberasumisega seotud kulu- tusi ei pea aga kandma Balti riigid. Kõigile Balti riikidesse jäävatele mittepõhirahvusest inimestele tuleb garanteerida kõik nende riikide kodaniku õigused ning vähemusrahvuste kultuuriautonoomia.

P. S. Tallinna Tehnikaülikoolis on loodud EDTE osakond. Kõiki, kes soovivad meiega kontakti võtta, võivad seda teha aadressil 200 090 Tallinn, p/k 3437 EDTE TTÜ osakond või Harry Paalbergi kaudu (tel. 47 55 04).

Trükkkoda «Ühiselu», Tallinn, Pikk t. 40/42. Орган парткома, ректората, комитета Кемосомла и профкома Таллинского ордена Трудового Красного Знамени политехнического института. «Таллинский политехник». Типография «Юхиселу», Пикк, 40/42. Toimetuse aadress: 200108, Tallinn, Hõltajate tee 5, TPI, 3. korrus, tuba 304. Tel. 537-261. Адрес редакции: 200108, Таллин, Холтае тее, 5, ТПИ, 3 коржус, комната 304, тел. 537-261.

«TALLINNA POLÜTEHNİK»

«ТАЛЛИНСКИЙ ПОЛИТЕХНИК»

Tell. nr. 1308

Vastutav toimetaja
R. MIKENBERG